

Finansdepartementet
Postboks 8009 Dep.
0030 OSLO

Oslo, 30.03.2020
Vår ref. 20/50-9
665.3/EYGJ
Deres ref. 19/5172 -1

Høring - Regelverket for garanterte pensjonsprodukter

Landsorganisasjonen i Norge (LO) har mottatt departementets forslag til endringer i regelverket for fripoliser og garanterte pensjonsprodukter.

LO vil minne om at fripolisene utgjør den dominerende delen av det som utbetales fra tjenstepensjon i privat sektor. Fripolisene utgjør snart over 500 mrd. kroner, og er en viktig del av mange menneskers kjøpekraft og livskvalitet. I lang tid framover blir pensjon fra fripolisene den viktigste tjenstepensjonen for arbeidstakere i privat sektor.

I perioden 1993 til 2005 ble fripolisene regulert med om lag 75 % av prisstigningen. Etter 2005 har det blitt enda dårligere, bare 20 % av prisstigningen har blitt kompensert med regulering av fripolisene, viser undersøkelser som er gjort for Pensjonistforbundet.

LO tok dette opp i brev til Finansdepartementet av 27 februar 2017. Responsen var lovende, da Finansdepartementet raskt satte i gang en utredning som skulle peke ut forslag som kunne stille i utsikt en bedre behandling av fripolisekundene. Dessverre må vi konstatere at de forslagene som foreligger etter tre års utredning, ikke kan forventes å resultere i en vesentlig bedre forvaltning og fordeling av denne store pensjonskapitalen, og at pensjonistene neppe kan forvente å få vesentlig økte bidrag fra avkastningen til å opprettholde kjøpekraften av pensjonen. Arbeidsgruppen ble stående igjen med bare ett forslag som klart er til kundens fordel. Det er å si fra seg rentegarantien og tryggheten mot en mulig kompensasjon fra livsekspene for å overta risikoen. Heller ikke Finanstilsynet har forslag av betydning som er klart til kundens fordel.

Dette er et nederlag for livselskapene som forvaltere av pensjon, og for et døende produkt, som LO må konstatere at det ikke er politisk vilje til å gjøre noe med.

Ytelsepensjoner med garanterte ytelser forvaltet av livselskapene har lenge vært i krise. Over 2/3 av kapitalen er omgjort til fripoliser der bedriftens ansvar for pensjonen i praksis er avsluttet. Det er et lite robust pensjonsprodukt som ikke lever opp sitt navn, fordi fripoliser er uferdig betalte pensjonsrettigheter der bedriftene som den opprinnelige sponsor ikke lengre har noe ansvar. Det forutsettes at garanterte ytelser får tilført årlig avkastning på i området 2-4 pst årlig for at ytelsen skal kunne utbetales i henhold til den nominelle garantien. Livselskapet har ansvaret for å oppnå dette gjennom sin kapitalforvaltning. Dersom avkastningen ikke er stor nok, må selskapet trekke fra bufferkapital eller skyte inn resterende fra egenkapitalen. Disse selskapene plasserer derfor pensjonskapitalen i sikre papirer med lav avkastning. Etter finanskrisa med lave risikofrie renter har det vært krevende å oppnå avkastning ut over garantien. I tillegg har selskapene i årevis forsynt seg av

Landsorganisasjonen i Norge

Torggata 12, N-0181 Oslo E-post: lo@lo.no www.lo.no Telefon: +47 23 06 10 00 Organisasjonsnummer: 971 074 337
Kontonr.: 9001 07 00182 Faktura på e-post: 971074337@autoinvoice.no Elektronisk faktura (EHF): 9908:971074337

kundenes avkastning for at selskapene ellers ikke ville kunnet innfri levealdersgarantien. Årsaken var at tariffen var satt for lavt i mange år. Kundene har dermed betalt for manglende premiebetaling som skulle vært krevd inn fra bedriftene. For å unngå ytterligere premieøkninger har bedriftene kvittet seg med ytelsespensjoner i et høyt tempo, med resultat at den samlede fripolisekapitalen nærmer seg 500 mrd. kroner, mens kapital i aktive ordninger stadig synker.

Dette var bakgrunnen for at LO i brev av 27. februar 2017 til finansministeren krevde at myndighetene tar et ansvar for å sikre fripoliserettighetene en rimelig forventet avkastning. Vår bekymring knyttet seg til tre utviklingstrekk:

- «- Fripolisene, der det meste av pensjonskapitalen er, befinner seg i krise
- Pensjonskassene konfronteres med kapitalkrav som senker ytelsene
- Innskuddspensjonene viser seg ikke å gi det folk hadde ventet før på lenge»

Vi konstaterer at pensjonskassene på tross av at EU-regelverket ikke krever det, ble pålagt et strengt solvensregelverk som har gått ut over kassenes muligheter til å ta risiko. Likevel har kassene oppnådd betydelig høyere avkastning enn livselskapene fordi de som partsstyrte institusjoner kan balansere hensyn til bedriftenes kostnader og risiko og arbeidstakernes ytelser på en god måte.

Regjeringen satte i gang utredningen som nå er på høring. Sammen med Fagforbundet og Pensjonistforbundet fikk LO utredet mulige alternativer i regi av Fafo og Aktuarene som et innspill til utredningen fra Finansdepartementet. Arbeidsgruppen har unnlatt å svare på vår utredning, som foreslo mer vidtgående tiltak. Hovedforslaget var opprettelse av et eget selskap for fripoliser der egenkapitalen følger med inn i selskapet, og at myndighetene legger regelverk til rette for en kollektiv forvaltning av midlene der det kan tas høyere risiko og med høyere forventet pensjon. Staten må legge til rette for et slikt selskap og kunne også være garantist.

Den interdepartementale ekspertgruppen har konsentrert seg om endringer i gjeldende regelverk som skal være klart til fordel for kunden, uten å vurdere våre innspill. Dermed står en igjen med svært begrensede virkemidler i et tilnærmet nullsumspill mellom aktører som verken vil eller kan ta økt risiko i forvaltningen. Der hvor det verken finnes midler eller sponsorer, og mesteparten av overskuddet i utgangspunktet skal gå til å dekke garantien, er det bare økt avkastning som kan berge skuta. Vår utredning pekte derfor på mer radikale og strukturelle grep, som samling av fripolisene i egne selskaper, der staten kunne delta gjennom å avlaste risiko som mulige løsninger. Vi konstaterer at det ikke har vært politisk vilje til å ta slike grep. Alternativene som foreligger på høring er derfor av begrenset betydning.

Øvrige kommentarer til de foreliggende forslag

Finanstilsynets høringsnotat

Tilsynet fikk i oppdrag å vurdere arbeidsgruppens forslag. Forslagene er:

1. Slå sammen kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger til et felles bufferfond som kan dekke negativ avkastning. Det foreslås et tak for fondets størrelse i utbetalingsperioden ved at det kan utgjøre maksimalt 24 pst av reserven ved 67 år.

LO støtter ikke forslaget, da det kan få negative konsekvenser for pensjonskassenes mulighet til å opprettholde en høy aksjeandel. Kursreguleringsfondet skal i dag ikke tilføres den enkelte kontrakt, og den kollektive bufferen øker kassenes mulighet til å ta risiko.

2. Muligheten til å benytte amortisert kost fjernes.

Støttes ikke, da det vil føre til økte verdisvingninger i porteføljen, og dermed ikke kan være klart til fordel for kunden.

De foreslås videre, dersom felles bufferfond ikke gjennomføres.

3. Livselskapene skal kunne differensiere avsetningene til tilleggsavsetninger.

Forslaget støttes.

4. Tilleggsavsetningen skal være maksimalt 12 pst av reserven ved 67 år, og trappes ned med ½ prosentpoeng per år fram til 85 år.

Forslaget imøtekommer i liten grad LO og Pensjonistforbundets krav om at avsetningen skal utbetales pensjonistene i løpet av levetiden. Etter dagens praktisering tilføres midlene pensjonistene på en måte som gir dobbelt forsinkelse. Forslaget endrer i liten grad på dette. Det vises til omtalen av Pensjonistforbundets forslag nedenfor.

Andre forslag til endringer - fripoliser

5. Pensjonsleverandøren kan gi kompensasjon for bortfall av rentegaranti ved konvertering til investeringsvalg

Slik konvertering fritar livselskapet for rentegarantien og kan gi høyere avkastning med høyere risiko, og selskapet kan være villig til å tilby en kompensasjon for dette. Arbeidsgruppen anbefalte dette, som klart til kundens fordel. Forslaget støttes, hvis det kombineres med god informasjon og rådgiving til den enkelte om risikoen, som er stor for den enkelte. De som har konvertert i den senere tid har lidd et betydelig tap etter Koronakrisa, som ikke kan forventes innhentet med det første. Derfor anbefales ikke dette for de som har kort tid igjen til utbetaling.

6. Raskere utbetaling av små beløp

Forslaget støttes, men bare hvis det velges av kunden selv.

Pensjonistforbundets forslag

Etter dagens regelverk skal tilleggsavsetninger, som er kundemidler avsatt som buffere, gå til pensjonsutbetalinger til kunden, og tildeles kontrakten. Slik regelverket praktiseres, skjer imidlertid dette med store utsettelse. Frigjøringen av midlene skjer i takt med premiereserven, som tappes med en forsinkelse, slik at bare 48 pst er utbetalt ved 85 år, som er om lag forventet levealder ved 67 år. For det andre blir det frigjorte beløpet brukt til å kjøpe engangsbetalte livsvarige pensjoner, som betyr

ytterligere forsinket utbetaling. Det medfører at bare 15 pst av kapitalen utbetales som pensjon fram til 85 år, mens 35 pst står igjen som premiereserve, og 50 pst som tilleggsavsetning, ifølge Pensjonistforbundets utredning.

Til sammen innebærer dagens praktisering av regelverket at bare en liten del av midlene som er avsatt som tilleggsreserver tilfaller fripolisekundene i løpet av forventet levetid. Også overskudd som oppstår i løpet av utbetalingstiden utbetales med stor forsinkelse.

Pensjonistforbundet har fremmet to løsningsforslag, omtalt i deres høringsuttalelse. Det ene er at tilleggsavsetningene utbetales i sin helhet til pensjon fra 67 år. Det andre er at avsetningen deles ut som overskudd i løpet av forventet levetid fram til 85 år. I dette tilfellet beholder leverandøren en andel av bufferkapitalen over levetiden, som tappes gradvis ned. Dette ivaretar en rimelig balanse mellom kundenes rett til å få utbetalt egne midler til pensjon i løpet av forventet levetid, og selskapenes behov for bufferkapital også i utbetalingsperioden. Videre innebærer forslaget at kunden har en klar fordel av å bygge opp tilleggsavsetninger slik at aksjeandelen i kollektivet og pensjonsreguleringen kan økes. LO støtter dette forslaget, som vi anser som klart til kundenes fordel, og anmoder Finansdepartementet om å utforme de nødvendige regelendringer. LO støtter Pensjonistforbundets vurdering av at dagens praksis for bruk av tilleggsavsetninger er klart ufordelaktig for kundene. Det kan heller ikke tillates at selskapene etter eget for godtbeholdende tar av kundemidler for å styrke egenkapitalen ved å velge lavere diskontering enn kontraktens pålydende.

Med vennlig hilsen
LO Norge

Trude Tinnlund
(sign.)

Roger Bjørnstad
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.